

OBSAH.

Předmluva	Stránka 3
---------------------	--------------

I. Původ.

§. 1. Všechn skot pochází od jednoho páru . . .	5
§. 2. Čtyři původní plemena evropská	5
Skot kratkorohý (bos brachyceros)	6
Skot kruhorohý (bos trochyceros)	6
Skot prvotný čili praskot (bos primigenius) . . .	6
Skot čelnatý (bos frontosus)	7
§. 3. Potomci těchto plemen, jaké krajiny nyní obývají	7

II. Roztřídění hovězího dobytka od hospodářských spisovatelů.

§. 4. Tři hlavní plemena	8
§. 5. Roztřídění dle Thaera	8
§. 6. " " Pabsta	8
§. 7. " " Weckherlina	9
§. 8. " " Fraase a Maye	9
§. 9. " " Fürstenberga a Rhodeho	9

III. Rozdělení plemen hovězího dobytka v tomto pojednání.

Základem roztřídění jsou nám tři původní plemena a čtvrté novější smíšením dvou povstalé 9

IV. Názvosloví čili terminologie.

• 10. Plemeno	10
• 11. Kmen	10
• 12. Odvětví	11
• 13. Rodina	11
• 14. Polokrevná zvířata	11
• 15. Míšenci	11
• 16. Bludenci	11
• 17. Co vyrozumívá se krví	11
• 18. Čistokrevná zvířata	11
• 19. Plnokrevná zvířata	11

	Stránka
§. 20. Ušlechtilost	12
§. 21. Původní zvířata	12
§. 22. Stálost čili konstancí	12

V. O chovu a zušlechťování.

§. 1. Účel chovu	12
§. 2. Zdar chovu závisí na dědičnosti	13
§. 3. Pravidla dědičnosti až posud nejsou jasná	13
§. 4. Jakých úspěchů dodělali se v chovu Bakewell et Colling	14

VI. Spůsoby plemenitby.

Co činiti jest hospodáři, chce-li chovati dobytek	17
§. 1. Chov rodinný	18
§. 2. Plemenitba sourodná	19
§. 3. Plemenitba stejnostraná	20
§. 4. Křížování čili plemenitba různá	20
§. 5. Osvěžení krve	22

VII. Pravidla plemenitby.

§. 1. Úvahy obecné	23
§. 2. K chovu použijevme zvířat jen úplně zdravých	25
§. 3. Zvířata příliš mladá a nevyvinutá nebudtež připouštěna k plemenitbě	26
§. 4. Dobytku příliš starého nebudiž užíváno k chovu	27
§. 5. Neseslabujme býky příliš častým a neobmezeným připouštěním	27
§. 6. O vlivu půdy, ponebí a krve na výsledky chovu	28
§. 7. K chovu dlužno užívati dobytka úplně bezvadného	29
§. 8. Vady jedněch zvířat hledme vyrovnati dobrými vlastnostmi druhých	30
§. 9. Plemenitel hlediž přesvědčiti se, mají-li zvířata k chovu určená v žádoucí míře vlastnosti takové, jakých docíliti se snaží	30
§. 10. Vlastnosti a vady nebyly-li zděděny, a jsou-li jen nahodilé, nemohou státi se dědičnými	31
§. 11. Co jest zvrhlost? Kterak se jeví a u kterého dobytka nejčastěji?	31
§. 12. Páříme-li podobné s podobným, možno nadíti se potomků ploditelům podobných	33
§. 13. Neužívejme k páření nikdy zvířat takových, která valně liší se od sebe i postavou i velikostí	34

- §. 14. Vliv ploditelů na útvar těla příštího plodu . . . 85
 §. 15. Vliv ploditelů na pohlaví příštího plodu . . . 87

IX. O páření a březosti.

- §. 1. Doba k páření příhodná 39
 §. 2. Znamky dobré krávy plemenné čili plemence . . . 39
 §. 3. Kolikrát do roka možno pouštět býka na krávy . . . 39
 §. 4. Znamky dobrého býka plemenného 40
 §. 5. Čím řídí se čas páření u krav 40
 §. 6. Znamky hánění se krav 41
 §. 7. Nejpríhodnější doba k páření 41
 §. 8. Jak dlouho trvá březost krávy 41
 §. 9. Pometání 41
 §. 10. Příčiny pometání 41

X. Telení.

- §. 1. Znamky brzkého otelení 43
 §. 2. Otelení 43
 §. 3. Pravidelná poloha telete v děloze 43
 §. 4. Kterak dlužno počínati si, je-li poloha telete nepravdělná 44
 §. 5. Čeho třeba činiti po otelení krávy 44

XI. Ošetřování telat po otelení.

- §. 1. Kterak dlužno ošetřovati telat hned po otelení krávy 44
 §. 2. První výživa telat 45
 §. 3. Kterak dlouho má trvati sesání telat 46
 §. 4. Na čem závisí doba sesání telat 49

XII. O poklizení a ošetřování dobytka.

- §. 1. S dobytkem dlužno nakládati šetrně 48
 §. 2. Dobytek dlužno chovati v čistotě 48
 §. 3. Stáje buďtež pečlivě čistěny 49
 §. 4. Stáje buďtež provětrávány 49

XIII. O výživě.

- §. 1. Živné látky 49
 §. 2. O způsobu výživy 52
 §. 3. Změny, které dějí se s krmí v ústrojí zvířecím . . . 53
 §. 4. Úloha dusíku při výživě 55
 §. 5. Obecná pravidla a zásady při krmení dobytka . . . 55

§. 6.	Pravidlo pro telata	57
§. 7.	Pravidlo pro jalovice	58
§. 8.	Pravidlo pro dojnice	58
§. 9.	Pravidlo pro tažné voly	58
§. 10.	Pravidlo pro krmné voly	59
§. 11.	Pravidla základní, dle nichž určuje se množství píce	59
§. 12.	Senná hodnota a obsah živných látek	60

XIV. Příprava píce.

	Kterak možno zvýšiti hodnotu píce	64
§. 1.	Mechanické rozdrobení píce	65
§. 2.	Paření píce	65
§. 3.	Vaření píce	66
§. 4.	Odpařování píce	66
§. 5.	Zapařování a kysání píce	67
§. 6.	Strojené zapařování čili karbování	68
§. 7.	Zákys píce	68

XV. Úvahy o rozličných krmivech.

§. 1.	Seno	69
§. 2.	Otava	70
§. 3.	Seno jetelové	71
§. 4.	Zelená píce	71
§. 5.	Řepa	72
§. 6.	Zemčata	72
§. 7.	Židovské brambory	73
§. 8.	Obilí a luštěniny	73
§. 9.	Plodiny olejné	73
§. 10.	Otruby	74
§. 11.	Mléko	74
§. 12.	Odpadky z pivovarnictví	74
§. 13.	Pokrutiny	75
§. 14.	Výpalky	75
§. 15.	Tlačky a řízky z řepy	76
§. 16.	Melassa řepná	77
§. 17.	Moučka z kostí	77

XVI. Spůsoby krmení.

§. 1.	Pastva	77
§. 2.	Krmení ve stájích	81
§. 3.	Obmezená pastva	82

XVII. O užitečích hovězího dobytka.

A. Krávy dojně.

§. 1. Výrobky krav dojných	83
§. 2. Znamky dobrých dojnic	84
§. 3. Kterak jest se hospodáři zachovati, aby měl dobré dojnice	85
§. 4. Na čem závisí jakost mléka	87
§. 5. Nástrojky k odhadování jakosti mléka	87
§. 6. Spůsob dojení	87
§. 7. Dojnost krav	88
§. 8. O nakládání s mlékem při výrobě másla	89
§. 9. Místnost na ukládání mléka	90
§. 10. Nádoby na mléko	91
§. 11. Výroba másla	91
§. 12. Nástroje na stloukání másla	92
§. 13. Prostředky k zlepšení másla	94
§. 14. Kterak dlužno počínati si, abychom máslo na delší dobu uchovali	94
§. 15. Napravení zkaženého másla	95
§. 16. Kterak možno uchovati máslo čerstvé na delší dobu	95
§. 17. Přípravování másla dle Gussandra	95
§. 18. Přípravování másla dle metody Trommerovy	96
§. 19. Výroba sýra	96
§. 20. Čeho k tomu potřebí	97
§. 21. Úkony při výrobě sýra	97

B. Dobytek tažný.

§. 1. Vlastnosti dobrého vola tažného	99
§. 2. Chov tažného dobytka	99
§. 3. Kleštění býčků	99
§. 4. Kdy se mají zapřahat mladí voli	100
§. 5. Kování volův	101
§. 6. O zapřahání volů k tahu	102
§. 7. Výlohy denní za potah volský obyčejný	102
§. 8. Výlohy za střídavý potah volský	103
§. 9. Používání krav do tahu	106
§. 10. Vypočítání výloh za potah koňský a porovnání s volskými potahy	108

C. Krmný dobytek.

§. 1. Důležitost tučnění skotu	110
§. 2. Znamky dobrého vola k tučnění	111

	Stránka
§. 3. Postava vola krmného, jaká má být	118
§. 4. Stáří krmného dobytka	118
§. 5. Ošetřování krmného dobytka	118
§. 6. Kterak dlužno počínati si, dáváme-li dobytek na krmník	119
§. 7. Krmení dobytka krmného	120
§. 8. Roztřídění tučnění na několik dob	121
§. 9. Několik pravidel o krmení	123
§. 10. Dávky soli do krmiva	124
§. 11. Kterak dlouho dlužno krmit dobytek, by ztučněl	124
§. 12. Přírostek masa a zisk z tučnění	125
§. 13. Kterak možno přesvědčiti se, že dobytek přibýlo na mase i tuku	127
§. 14. Koupě a prodej krmného dobytka	131
Doslov	133

Opravy k číslu III. „Mat. rolnické.“

„Velkostatek Kolín.“

Na stránce 13, řádek 22 zdola místo „žádné hnojiště, žádné pumpy na hnojišti“ má býti: „žádné hnojiště, žádné nádržky a žádná čerpadla na hnojovku.“

Na stránce 15, řádek 15 zdola na místě: „o 3—2krát tolik, má býti: „o $3\frac{2}{10}$ krát tolik.“

Na stránce 15, řádek 2 zdola, na místě: „se mrva 4—4 $\frac{1}{5}$ tolik“, má býti: „Při užitkovém a krmném dobytek dlužno páčiti přírostek váhy aspoň na 4—4 $\frac{1}{2}$ krát tolik, kolik skrmí se píce v hodnotě atd.“

Na stránce 16, řádek 10 shora na místě: „po měřici — odečte-li se semeno a úhor,“ má býti: „po jedné měřici počítaje v to úhor, odečte-li se semeno.“

Pánům členům Matice rolnické.

S několika stran vysloveno bylo přání, aby dal výbor knížky sešívati, kdežto se nyní pouze slepují. Výbor jest ochoten přání tomuto vyhověti a učinil opatření, aby již příští knížka byla sešita, prosí však, co se týče této nynější knížky, aby páni členové laskavě ještě poshověli, poněvadž by se bylo rozeslání její velice prodloužilo.

